

Przemysław Uliasz¹

Przykłady wzorów osobowych lekarza w Polsce w XIX i w początku XX wieku

Stomatologia Współczesna;
Suplement nr 1, 2005, 56–57

Problem osobowości człowieka to jedno z głównych zainteresowań psychologów, socjologów, filozofów, aksjologów, etyków. Wzór osobowy obejmuje rzeczywiste zachowania danego człowieka, jego postawy, które praktycznie powinny być zgodne z oczekiwaniami społecznymi. W polskiej literaturze medycznej, w tym w publikacjach z deontologii lekarskiej uwzględniane są dość często treści dotyczące cech osobowościowych i zachowań, którymi powinien odznaczać się lekarz.

Trzeba zauważyć, że podawane w piśmiennictwie zespoły cech, na przestrzeni wieków ulegały różnym zmianom i preferencjom. Istotny wpływ na propagowanie, upowszechnianie określonych cech osobniczych lekarza, przyjmowanych jako wzorcowe miały zarówno tradycja, jak i zasady oraz poglądy wyrażane i akceptowane przez to środowisko zawodowe.

¹lek. stom. Przemysław Uliasz

✉ „Prima-Dent”
Przemysław Uliasz
ul. Grójecka 77, 02-094 Warszawa

W XIX i XX wieku, a więc w okresie wyraźnego rozwoju medycyny klinicznej charakterystyczne jest tworzenie szczegółowych, konkretnych norm, które powinny być uwzględniane w postępowaniu i działalności zawodowej lekarzy. W wieku XIX zaczęły powstawać kodeksy deontologii lekarskiej. Już na początku tego wieku – w 1803 roku w Anglii Tomasz Percival zredagował kodeks zawierający 92 reguły. W Polsce w pierwszym podręczniku pt. „Propedeutyka do nauk medycznych” (1825 r.) napisanym przez doktora nauk medycznych, profesora Wincentego Szczuckiego jeden z rozdziałów tej książki w dużej mierze poświęcony jest różnym cechom osobowości, jakimi powinien odznaczać się kandydat do zawodu lekarskiego, a zatem wymienione są:

- bezinteresowność w niesieniu pomocy,
- poskramianie sławy i majątku,
- łagodność w postępowaniu z chorym,
- pobłażanie i wyrozumiałość,
- spokojność umysłu zdolna zapewnić w każdym razie działania przytomne,
- czystość obyczajów i nieskażony charakter duszy.

Wincenty Szczucki dostrzega w historii naszego zawodu różnice w ocenie roli lekarza oraz przemiany w motywach jego działania. Autor uważa, że etyczne postępowanie dyktowane jest wrodzonymi człowiekowi wartościami moralnymi, zniekształconymi przez uwarunkowania oraz czynniki rozwoju stosunków społecznych. Zdaniem Wincentego Szczuckiego jedynie trwałą rolę odgrywa religia, korygując i normalizując postępowania człowieka..., a więc i lekarza.

Kolejnym podręcznikiem zawierającym treści z deontologii lekarskiej był „Kurs propedeutyki lekarskiej, czyli wstęp do nauki medycyny” Henryka Łuczkiwicza, doktora medycyny i chirurgii, profesora patologii ogólnej, historii medycyny i encyklopedii nauk lekarskich, Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. W tej pracy, która ukazała się drukiem w 1876 r., etyce zawodowej poświęcona jest jej część pt. „O warunkach osobistych kandydata medycyny i lekarza”.

Autor wymienia trzy ich główne rodzaje:

